

**Наукові підходи до системи формування професійних
компетентностей фахівців музичного мистецтва в аспекті їх
структурних компонентів і компетенцій**

Резнік О. С.

доктор філософії, доцент кафедри мистецької освіти

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Перехід на стандарти професійної освіти нового покоління сформульований мовою компетентностей. Більшість науковців-дослідників вважають, що підготовка фахівців повинна здійснюватись на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу. Саме тому актуалізувалось питання розгляду формування професійної компетентності фахівців в галузі музичного мистецтва. Ключовими складовими у вищезазначеному підході виступають поняття «компетенція» та «компетентність». В сучасній науково-педагогічній літературі існує два підходи до трактування сутності понять «компетенція» та «компетентність». Представники першого підходу – Т. Діденко, О. Гончарова, В. Гуло, Л. Котоловець, М. Левківський, Н. Тимошенко, С. Дружилова, О. Павлова, Е. Симанюк, вважають ці поняття синонімічними з огляду на логічну послідовність побудови висловлювань. Проте К. Абульханова, Л. Петровська, А. Субетто, В. Луговий, О. Олексюк – представники другого підходу, переконані, що компетентності формуються в процесі здійснення певної виробничої діяльності та отримання практичного досвіду.

Для автора тез науково-методичної доповіді найбільш прийнятним тлумаченням цих понять є думка С. Шишова та В. Кальнея, яка сформульована наступним чином: компетенція – це загальна здатність, що основана на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, які надбано завдяки навчанню [7, с.

262]; компетентність – це здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань [7, с. 263].

Здобуття професійної компетентності фахівців в галузі музичного мистецтва передбачає набуття таких фахових знань та умінь, як-от: музично-історичні, музично-теоретичні та музично-виконавські знання; музично-аналітичні уміння; навички слухання музики та музичної творчості. Процес формування професійної компетентності фахівців в галузі музичного мистецтва ґрунтується на кількох взаємопов'язаних наукових підходах, серед яких пріоритетним є компетентнісний підхід. Саме компетентнісний підхід виступає одним із стратегічних напрямів державної політики в освітній сфері. Він орієнтований на системність й узгоджується із системно-цілісним науковим підходом, а також деякими загально філософськими та загальнонауковими підходами. Система формування професійної компетентності фахівців в галузі музичного мистецтва орієнтується на такі наукові підходи: *системний підхід* забезпечує дослідження професійної компетентності фахівців музичного мистецтва як багатоаспектного поняття взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів та дозволяє усвідомлювати закономірні зв'язки між структурними компонентами освітнього феномену; *особистісний підхід* орієнтується на особистість фахівця музичного мистецтва; *діяльнісний підхід* виступає вирішальним фактором розвитку і професійної реалізації фахівців музичного мистецтва, одним з головних параметрів структури його професійної компетентності; *синергетичний підхід* виступає підставою розглядати професійну компетентність фахівців музичного мистецтва в її постійному розвитку; *аксіологічний підхід* дозволяє розглядати розуміння цінностей музичного мистецтва як важливу стратегію професійного розвитку музиканта; *культурологічний підхід* розглядає педагогічний феномен професійної компетентності фахівців музичного мистецтва як певну сукупність культурних компонентів (педагогічної культури, музично-виконавської культури), а також визначає сукупність методологічних прийомів, які забезпечують опанування музичного мистецтва через призму культурологічних понять; *акмеологічний*

підхід створює оптимальні умови для самореалізації фахівців музичного мистецтва, розкриття їх потенційних можливостей, досягнення ними найвищого рівня розвитку [1].

Л. А. Пастушенко зазначає, що «структуру професійної компетентності фахівців музичного мистецтва утворюють мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний і діяльнісно-творчий компоненти» [5, с. 54]. *Мотиваційно-ціннісний компонент* є досить важливим у структурі організаційно-методичної системи, оскільки забезпечує гуманізацію професійної освіти фахівця музичного мистецтва. Цей компонент виступає провідною умовою професійного зростання фахівця, надає музично-педагогічній діяльності яскраво вираженого особистісного характеру та є чинником, що спонукає до професійної досконалості. *Когнітивний компонент* уособлює процес пошуку нових знань про якості та властивості роботи, усвідомлення значущості музично-педагогічної діяльності, розуміння, осмислення її поліфункціональних особливостей. *Діяльнісно-творчий компонент* є складним багаторівневим регулятором поведінки та діяльності, що забезпечує мобілізацію і реалізацію його творчого потенціалу для підвищення продуктивності музично-педагогічної діяльності. Він детермінує, спрямовує та регулює цей процес, надає йому особистісного значення, формує професійні компетентності, а також визначає спроможність фахівця музичного мистецтва до самостійних виконавських інтерпретацій, здатність до сприйняття відповідних музичних творів та осмислення їх у процесі творчої діяльності.

На думку Л. Г. Гаврілової до структури професійної компетентності фахівців в галузі музичного мистецтва входить три взаємопов'язані компетенції: *психолого-педагогічна, фахово-музична, інформаційно-комунікаційна*. У структурі кожної компетенції виокремлюється три складові: *когнітивна, практично-діяльнісна, ціннісно-особистісна* [1, с. 91]. *Психолого-педагогічна компетенція* визначається знаннями, уміннями, навичками, особистісним досвідом і якостями, без яких не можна стати кваліфікованим педагогом. Основою *когнітивної складової* є сукупність відомостей та знань,

набутих у процесі навчання. *Практично-діяльнісна складова* містить уміння й навички професійно-педагогічної діяльності. *Ціннісно-особистісна складова* передбачає сформованість професійно-особистісних якостей фахівця. *Фахово-музична компетенція* пов'язана з опануванням професійно спрямованих музичних знань; набуття музично-виконавських, музично-аналітичних та музично-творчих умінь і навичок; формування певних рис особистості, специфічних для музиканта педагога – фахівця у галузі музичного мистецтва. *Когнітивна складова* фахово-музичної компетенції містить знання закономірностей розвитку історії та теорії музики, специфічних законів художньої творчості, розуміння явищ музичного мистецтва. *Практично-діяльнісна складова* фахово-музичної компетенції – це виконавська, музично-аналітична та творча підготовленість до здійснення професійної діяльності. *Ціннісно-особистісна складова* фахово-музичної компетенції відображається в потребі та інтересі до музично-педагогічної діяльності, в адекватності та об'єктивності оцінки й самооцінки власної музичної діяльності. *Інформаційно-комунікаційна компетенція* – це поліфункціональна система знань, умінь і навичок фахівця застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі. *Когнітивна складова* інформаційно-комунікаційної компетенції містить необхідний обсяг теоретичних знань у галузі інформаційно-комунікаційних, мультимедійних технологій. *Практично-діяльнісна складова* інформаційно-комунікаційної компетенції охоплює уміння і навички роботи в інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі. *Ціннісно-особистісна складова* інформаційно-комунікаційної компетенції містить сформований інтерес і позитивне ставлення до застосування мультимедійних навчальних засобів у професійно-педагогічній діяльності.

Музично-педагогічні знання, уміння, навички та здібності повинні складати цілісну систему, що охоплює найважливіші аспекти професійних компетентностей фахівців музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. Метою формування професійних компетентностей музичного мистецтва є

розвинені музично-педагогічні здібності та якості, які були б здатні забезпечити найвищі результати в галузі музичного мистецтва.

Література:

1. Гаврілова Л.Г. Система формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 656 с.

2. Канарова О.В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах реформування української дошкільної освіти. *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Мелітополь, 14-16 червня 2018 р.). Мелітополь, 2018. С. 130-132.

3. Коробченко А.А., Головкова М.М. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів нової української школи: *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Мелітополь, 14-16 червня 2018 р.). Мелітополь, 2018. С. 143-146.

4. Леонтян М.А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер.: Педагогіка. 2012. Т. 188, Вип. 176. С. 73-75.

5. Пастушенко Л.А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2017. 244 с.

6. Стуліна Ж.М. Компетентнісний підхід у рамках становлення нової української школи: *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Мелітополь, 14-16 червня 2018 р.). Мелітополь, 2018. С. 244-247.

7. Шишов С.Е., Кальней В.А. Школа: мониторинг качества образования. Москва, 2000. 316 с.